

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ
Інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор інституту
економіки та менеджменту
О. Г. Дзьоба
« ___ » _____ 2019 р.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Другий (магістерський) рівень
(рівень вищої освіти)

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і назва)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва)

спеціалізація* _____
(назва)

вид дисципліни Вибіркова
обов'язкова /вибіркова

Робоча програма дисципліни «Фінансовий контролінг» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня **магістра** за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування».

Розробник:

Завідувач кафедри фінансів,
д.е.н., професор

_____ І. Г. Фадєєва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол від «15 » вересня 2019 року № 2 .

Завідувач кафедри фінансів

_____ І. Г. Фадєєва

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри фінансів

_____ І. Г. Фадєєва

Гарант освітньої програми

д.е.н., професор

_____ Л.Т. Гораль

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Фінансовий контролінг» згідно з чинним РНП розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиці 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Семестр 3		Семестр	
			Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	4,5	4,5	4,5	4,5		
Кількість модулів	1	1	1	1		
Загальний обсяг часу, год	135	135	135	135		
Аудиторні заняття, год, у т. ч.:	40	14	40	14		
лекційні заняття	24	8	24	8		
семінарські заняття	-	-	-	-		
практичні заняття	16	6	16	6		
лабораторні заняття	-	-	-	-		
Самостійна робота, год, у т. ч.	95	121	95	121		
виконання курсового проекту (роботи)	-	-	-	-		
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	20	-	20	-		
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	32	32	32	32		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	16	81	16	81		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	27	18	27	18		
підготовка звітів з лабораторних робіт	-	-	-	-		
підготовка до екзамену	-	-	-	-		
Форма семестрового контролю	Екзамен		Екзамен			

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою вивчення дисципліни «Фінансовий контролінг» є оволодіння студентами базовими знаннями з організації фінансового контролінгу, опанування методів і прийомів функціональної підтримки управління витратами, вартістю, рентабельністю та фінансовими потоками підприємства. Дисципліна «Фінансовий контролінг» входить до складу вибіркового навчального курсу підготовки магістрів зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий менеджменту сфері бізнесу».

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

- з'ясування сутності фінансового контролінгу, його необхідності та функціональних завдань;
- оволодіння навичками практичного застосування методів контролінгу;
- набуття навичок стратегічного фінансового планування;
- оволодіння інструментарієм оперативного фінансового контролінгу;
- освоєння методичних прийомів контролінгу витрат;
- освоєння механізмів бюджетування на підприємстві;
- вивчення методів та прийомів бюджетного контролю та внутрішнього аудиту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- економічний зміст, задачі та принципи фінансового контролінгу, роль контролінгу в системі управління підприємством;
- види контролінгу, структуру і змістовну характеристику складових контролінгу;
- класифікацію об'єктів фінансового контролінгу;
- поведінку та фактори витрат;
- сутність методики постановки бюджетування на основі бізнес-процесів;
- методичний інструментарій фінансового прогнозування на підприємстві;
- особливості контролінгу інвестиційних проектів;
- можливості оптимізації господарських рішень та вибору альтернатив;

вміти:

- визначати роль фінансового контролінгу в системі управління підприємством;
- використовувати методи класифікації витрат;
- виявляти фактори виникнення витрат та їх зниження;
- визначати центри відповідальності, та класифікувати їх;

- формулювати задачі управлінського обліку;
- обирати методи обліку витрат для використання у системі фінансового контролінгу;
- класифікувати та складати бюджети;
- володіти аналізом точки беззбитковості (Break-Even-Analyse);
- виконувати вартісний аналіз, портфельний аналіз, ABC-аналіз;
- складати аналіз сильних і слабких місць на підприємстві;
- використовувати методи фінансового прогнозування;
- застосовувати експертне (суб'єктивне) прогнозування та каузальне прогнозування, застосовувати методи екстраполяції;
- розрахувати основні показники оцінки фінансового стану підприємства;
- здійснювати діагностику фінансових результатів діяльності підприємства;
- обґрунтувати вибір варіантів господарських рішень;
- творчо використовувати знання, отриманні під час вивчення дисципліни.

Дисципліна «Фінансовий контролінг» тісно пов'язана з іншими науками фахового спрямування: «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», «Фінансовий менеджмент. Дана дисципліна забезпечує вивчення та засвоєння дисципліни «Управління фінансовою санацією», якісну підготовку магістерської роботи та ін.

Згідно вимог освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні оволодіти наступними компетентностями:

загальними:

- ЗК 1. Здатність проводити дослідження та генерувати нові ідеї;
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- ЗК 8. Здатність розробляти проекти та управляти ними;

фаховими:

- ФК5. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- ФК7. Здатність використовувати положення і методи дослідження інших наук для розв'язання професійних та наукових задач у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- ФК8. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання:

- ПРН16. Обґрунтувати управлінські рішення у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність;

– ПРН18. Адаптувати положення та методи дослідження інших наук для розв’язання професійних і наукових задач у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

– ПРН19. Систематизувати та аналізувати інформацію для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів банківської справи та страхування.

Мета вивчення і засвоєння змістовних модулів наведені у таблиці 2.

Таблиця 2 – Мета вивчення і засвоєння змістовних модулів

Шифр модуля	Мета діяльності і зміст уміння
М 1	Не заповнюється
ЗМ 1	Засвоїти суть фінансового контролінгу. Навчитися визначати види фінансового контролінгу на підприємстві
ЗМ 2	Засвоїти методику організації фінансового контролінгу на підприємстві. Навчитися визначати необхідні елементи для організації фінансового контролінгу
ЗМ 3	Засвоїти суть бюджетування на підприємстві. Вміти складати бюджети різних рівнів
ЗМ 4	Засвоїти суть методик оцінювання результативності діяльності підприємств. Вміти здійснювати оцінку ефективності діяльності та мотивації на підприємстві.
ЗМ 5	Засвоїти методологічну базу вартісно-орієнтованого управління корпоративними фінансами. Навчитися застосовувати основні методики вартісно-орієнтованого управління фінансами.
ЗМ 6	Засвоїти сутність стратегічного фінансового контролінгу. Навчитися складати систему збалансованих показників.
ЗМ7	Засвоїти методологічні засади фінансової діагностики. Навчитися здійснювати оцінку ефективності фінансової діяльності.
ЗМ 8	Засвоїти суть та основи принципи консолідації та гармонізації фінансової звітності. Навчитися розраховувати основні показники фінансово-економічної діяльності
ЗМ 9	Засвоїти методологічні засади класифікації та калькулювання витрат. Навчитися проводити ВВП-аналіз

Вид семестрового контролю – екзамен.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни «Фінансовий контролінг» характеризує таблиця 3.

Таблиця 3 – Теми лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг лекційних занять, год.		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М1	Фінансовий контролінг	24	8		
ЗМ1	Основи фінансового контролінгу	4		1÷8	
НЕ 1.1	Контролінг як інструмент у системі управління підприємством			1÷8	
НЕ 1.2	Фінансовий контролінг: суть, функції, принципи				
НЕ 1.3	Види фінансового контролінгу				
ЗМ2	Організація фінансового контролінгу на підприємстві	2			
НЕ 2.1	Сучасні підходи до управління компанією				
НЕ 2.2	Склад і місце контролінгових служб у ієрархії управління				
НЕ 2.3	Організаційно-методичні засади формування фінансової структури підприємства				
ЗМ3	Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу	2			
НЕ 3.1	Зміст і завдання оперативного фінансового контролінгу				
НЕ 3.2	Система бюджетів				

HE 3.3	Якісні та кількісні методи поргнозування				
HE3.4	Концепція без бюджетної діяльності (Beyond Budgeting)				
ЗМ 4	Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	2			
HE 4.1	Система показників результативності як класичний інструмент контролінгу			3÷8	
HE 4.2	Система мотивації як інструмент контролінгу поведінки				
ЗМ5	Система вартісно-орієнтованого управління підприємством	4			
HE 5.1	Сутність вартісно-орієнтованого управління корпоративними фінансами				
HE 5.2	Методичні підходи та порядок запровадження вартісно-орієнтованого управління фінансами. Модель DCF. Скоригована теперішня вартість APV.				
HE 5.3	Концепція «PENTAGON» і фінансова комунікація				
ЗМ 6	Стратегічний фінансовий контролінг та система збалансованих показників	4		3÷8	
HE 6.1	Управління за цілями як основа стратегічного фінансового контролінгу				
HE 6.2	Концепція Business Performance Management у системі стратегічного контролінгу				
HE 6.3	Система збалансованих показників та альтернативні концепції реалізації стратегії у системі фінансового менеджменту				
ЗМ7	Фінансова діагностика в системі контролінгу	2			
HE 7.1	Традиційний підхід до фінансової діагностики			3÷8	
HE 7.2	Емпірично-індуктивні системи показників фінансової діагностики				

HE 7.3	Оцінювання якості моделей фінансової діагностики				
ЗМ 8	Гармонізація та консолідація фінансової звітності	2			
HE 8.1	Фінансовий контролінг і міжнародні стандарти фінансової звітності				
HE 8.2	Принципи і стандарти консолідації корпоративної звітності				
ЗМ 9	Контролінг витрат у системі фінансового управління.	2		3÷9	
HE 9.1	Контролінг витрат і управлінський облік				
HE 9.2	Методи калькулювання витрат				
HE 9.3	Методи прийняття управлінських рішень у контролінгу				
Всього:		24			

Всього:

Модуль 1 – змістових модулів – 9.

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Теми практичних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М1	Фінансовий контролінг	16			
ЗМ1	Основи фінансового контролінгу	2		1÷8	
П 1. 1	Контролінг як інструмент у системі управління підприємством			1÷8	
П 1.2	Фінансовий контролінг: суть, функції, принципи				
П 1.3	Види фінансового контролінгу				
ЗМ2	Організація фінансового контролінгу на підприємстві	2			
П 2.1	Сучасні підходи до управління компанією				
П 2.2	Склад і місце контролінгових служб у ієрархії управління				
П 2.3	Організаційно-методичні засади формування фінансової структури підприємства				

ЗМ3	Бюджетування як інструмент оперативного фінансового контролінгу	2			
П 3.1	Зміст і завдання оперативного фінансового контролінгу				
П 3.2	Система бюджетів				
П 3.3	Якісні та кількісні методи поргнозування				
П3.4	Концепція без бюджетної діяльності (Beyond Budgeting)				
ЗМ 4	Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності та системи мотивації	2			
П 4.1	Система показників результативності як класичний інструмент контролінгу			3÷8	
П 4.2	Система мотивації як інструмент контролінгу поведінки				
ЗМ5	Система вартісно-орієнтованого управління підприємством	2			
П 5.1	Сутність вартісно-орієнтованого управління корпоративними фінансами				
П 5.2	Методичні підходи та порядок запровадження вартісно-орієнтованого управління фінансами. Модель DCF. Скоригована теперішня вартість APV.				
П 5.3	Концепція «PENTAGON» і фінансова комунікація				
ЗМ 6	Стратегічний фінансовий контролінг та система збалансованих показників	2		3÷8	
П 6.1	Управління за цілями як основа стратегічного фінансового контролінгу				
П 6.2	Концепція Business Performance Management у системі стратегічного контролінгу				
П 6.3	Система збалансованих показників та альтернативні концепції реалізації стратегії у системі фінансового менеджменту				

ЗМ7	Фінансова діагностика в системі контролінгу	2			
П 7.1	Традиційний підхід до фінансової діагностики			3÷8	
П 7.2	Емпірично-індуктивні системи показників фінансової діагностики				
П 7.3	Оцінювання якості моделей фінансової діагностики				
ЗМ 8	Гармонізація та консолідація фінансової звітності	2			
П 8.1	Фінансовий контролінг і міжнародні стандарти фінансової звітності				
П 8.2	Принципи і стандарти консолідації корпоративної звітності				
ЗМ 9	Контролінг витрат у системі фінансового управління.	2		3÷9	
П 9.1	Контролінг витрат і управлінський облік				
П 9.2	Методи калькулювання витрат				
П 9.3	Методи прийняття управлінських рішень у контролінгу				
Всього:		16			

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 5.

Таблиця 5 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри модулів	Назви модулів та теми	Обсяг годин	Література	
		ДФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	МОДУЛЬ 1			
1	Внутрішнє (трансфертне) ціноутворення Сутність. Необхідність та функції трансфертного ціноутворення. Методи трансфертного ціноутворення (на базі ринкових, на базі витрат, на договірній базі, подвійна трансфертна ціна). Конфлікт інтересів, що виникає у процесі трансфертного ціноутворення	8	6,8,11,12,13,16, 22,25	

2	Класифікація витрат та системи калькуляції Класифікація витрат. Калькулювання на базі повних витрат. Калькулювання на базі часткових витрат. Аналіз витрати - обсяг реалізації - прибуток. Метод АВС. Таргет- костінг.	8	6,7,8,11,12,14,20	
	Всього	16		

Інші види самостійної роботи (79 год.):

- опрацювання теоретичного матеріалу, викладеного на лекціях (32 год);
- виконання розрахунково-графічної роботи (20 год);
- підготовка до практичних занять та модульних контролів (27 год).

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Господарський Кодекс України. Відомості Верховної Ради, 2003, N 18, N 19-20
2. Податковий кодекс України. К.: Бухгалтерія. Бліц-інформ, 2010, №10.
3. Терещенко О.О., Бабяк Н.Д. Фінансовий контролінг. Навч. посібник./ О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2013. – 408 с.
4. Карпенко О.В.Управлінський облік: навч.посіб./ О.В.Карпенко, Д.В.Карпенко – К.: „ Центр учбової літератури”, 2012. – 296с.
5. Концепция контроллинга: Управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование / Horvath & Partners; Пер.с нем. – 2-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 269 с.
6. Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. – 2-е изд., испр. и доп. / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 320 с.
7. Контроллинг: учебник / А.М. Карминский, С.Г. Фалько. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 336 с.
8. Петренко С.Н. Контроллинг: Учебное пособие./ С.Н. Петренко. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 328 с.
9. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Пер. с нем. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 410 с.
10. Контроллинг как инструмент управления предприятием /Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина и др.; Под ред. Данилочкиной. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 279 с.
11. Дайле А. Практика контроллинга: пер. с нем. / Под ред. М.Л.Лукашевича, Е.Н. Тихоненковой. – М.: Финансы и статистика, 2001.

12. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. Посібник./ О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003.

4.2 Додаткова література

1. Anthony R.N., Young D. W., Management Control in Nonprofit Organizations. - Burr Ridge i.e., 1994.
2. Ewert R, Wagenhofer A. Interne Unternehmensrechnung. Berlin- Springer. 6. Auflage, 2005.
3. Hahn D., Hungenberg H. Puk – Wertorientierte Controllingkonzepte. – Wiesbaden: Verlag Dr. Gabler, 2001.
4. Horngren Ch. T., Foster G., Datar S. Cost Accounting: A Managerial Emphasis. - Englewood Cliffs (N.J.), 2000.
5. Horvath P. Controlling. – München: Vahlen, 10. Aufl. 2006.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Модульний контроль за змістовими модулями передбачає контроль теоретичних знань і практичних навиків. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 7.

Таблиця 7 – Схеми нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «Фінансовий контролінг»

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
1. Засвоєння модулів програмного матеріалу дисципліни:	50
M1	
ЗМ1	5
ЗМ2	5
ЗМ3	5
ЗМ4	5
ЗМ5	6
ЗМ6	6
ЗМ7	6
ЗМ8	6
ЗМ 9	6
2. Самостійне вивчення окремих питань:	3 2
3. Практичні заняття:	30 Робота студента на практичних заняттях оцінюється в межах 0÷5 бала за кожне заняття

4. Індивідуальне завдання (BSC)	15
Всього	100 балів

Остаточне оцінювання екзамену з дисципліни проводиться відповідно до вимог чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Таблиця 8 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни